

Θεωρίες κοινωνικής απόδοσης.

Οι απλοί άνθρωποι, όπως και οι επιστήμονες προσπαθούν να ερμηνεύσουν τα αίτια της συμπεριφοράς των άλλων ατόμων.

Η θεωρία του Heider για την κοινωνική απόδοση.

Οι άνθρωποι όπως και οι ψυχολόγοι αναπτύσσουν τις δικές τους αιτιώδεις θεωρίες για την κοινωνική συμπεριφορά.

Το αίτιο και το αποτέλεσμα αποτελούν μια αιτιώδη μονάδα, η δημιουργία της οποίας εξαρτάται από την ομοιότητα και την εγγύτητα των γεγονότων.

Επειδή κατασκευάζουμε αιτιώδεις θεωρίες για τον κόσμο γύρω μας με στόχο να προβλέψουμε και να ελέγξουμε το περιβάλλον, αναζητούμε σταθερές και πάγιες ιδιότητες του κόσμου γύρω μας.

Οι αποδόσεις μπορεί να είναι εσωτερικές, δηλαδή να αναφέρονται σε αίτια που έχουν να κάνουν με την προσωπικότητα, τις στάσεις, τα πιστεύω του δράστη της συμπεριφοράς, ή εξωτερική που αναφέρονται σε παράγοντες έξω από το άτομο.

Το μοντέλο της συνδιακύμανσης.

Ο Kelley υποστήριξε ότι όπως οι επιστήμονες εξετάζουν τη συνδιακύμανση παραγόντων για να συνάγουν αιτιώδεις σχέσεις, έτσι και οι απλοί άνθρωποι εξετάζουν τη συνδιακύμανση παραγόντων προκειμένου να εξηγήσουν τη συμπεριφορά.

Στο μοντέλο αυτό η συμπεριφορά μπορεί να οφείλεται στο πρόσωπο που την πραγματοποιεί, στο ερέθισμα ή στις περιστάσεις.

Στην προσπάθεια να ερμηνεύσουμε τη συμπεριφορά χρησιμοποιούμε τρία είδη πληροφοριών: Σχετικά με την ομοφωνία, τη συνέπεια και την διακριτότητα.

Προβλήματα του μοντέλου της συνδιακύμανσης.

Στις έρευνες αυτές οι άνθρωποι χρησιμοποιούσαν συνήθως προκατασκευασμένες πληροφορίες για την ομοφωνία, τη διακριτότητα και τη συνέπεια. Αυτό δεν είναι απαραίτητο να συμβαίνει και στην καθημερινή ζωή.

Στοιχεία δείχνουν ότι συχνά οι άνθρωποι έχουν χαμηλή ικανότητα συνδιακύμανσης των διαφορετικών γεγονότων.

Δεν υπάρχει εγγύηση ότι οι άνθρωποι χρησιμοποιούν την αρχή της συνδιακύμανσης και όχι κάποια άλλη αρχή.

Αν οι άνθρωποι αποδίδουν αιτιότητα με την αρχή της συνδιακύμανσης τότε σίγουρα ενεργούν ως απλοϊκοί επιστήμονες. Η συνδιακύμανση δεν είναι αιτιότητα.

Όταν οι πληροφορίες που έχουμε είναι ασαφείς, τότε καταφεύγουμε στη χρήση αιτιωδών σχημάτων.

Το σχήμα πολλαπλών ικανών αιτίων χρησιμοποιείται για την ερμηνεία απλών συνηθισμένων συμπεριφορών, ενώ το σχήμα των πολλαπλών αναγκαίων αιτιών για την ερμηνεία ακραίων ασυνήθιστων γεγονότων.

Το σχήμα των πολλαπλών ικανών αιτίων αναφέρεται στο πότε ένα αίτιο ανάμεσα σε άλλα μπορεί να προκαλέσει από μόνο του ένα αποτέλεσμα.

Το σχήμα των πολλαπλών αναγκαίων αιτίων αναφέρεται στις περιπτώσεις που δύο ή περισσότεροι παράγοντες μαζί είναι απαραίτητοι για να δημιουργήσουν ένα αποτέλεσμα.

Βασικές αρχές απόδοσης: Οι αρχές της υποτίμησης και της υπερτίμησης.

Η θεωρία των επαγωγικών αντιστοιχιών.

Αναφέρεται στον τρόπο με τον οποίο συμπεραίνουμε την αντιστοιχία μεταξύ μιας συμπεριφοράς και χαρακτηριστικών του ατόμου.

Στη διαδικασία εξαγωγής συμπεράσματος χρησιμοποιούμε πέντε ενδείξεις: αν η συμπεριφορά είναι αποτέλεσμα ελεύθερης επιλογής, αν προκάλεσε ένα μοναδικό αποτέλεσμα, αν απέκλινε από το κοινωνικά επιθυμητό, αν είχε άμεσο αντίκτυπο πάνω μας, αν υπήρχε πρόθεση να επηρεάσει μόνο εμάς.

Οι έρευνες έχουν δείξει ότι συχνά και η μη σκόπιμη συμπεριφορά μπορεί να αποτελέσει βάση για επαγωγικές αντιστοιχίες.

Η θεωρία της αυτοαντίληψης ασχολείται με το πως συνάγουμε συμπεράσματα για τη δική μας συμπεριφορά.

Η θεωρία του Weiner για την κοινωνική απόδοση.

Η θεωρία αναφέρεται στο πως εξηγούμε την επίδοση μας σε κάποιο έργο και πως αυτό επηρεάζει τα κίνητρα και τα συναισθήματα μας να επαναλάβουμε την προσπάθεια.

Όταν εξετάζουμε την επιτυχία ή την αποτυχία μας αναζητούμε τρία είδη πληροφοριών: Την έδρα απόδοσης, τη σταθερότητα και τη δυνατότητα ελέγχου.

Οι άνθρωποι πρώτα εκτιμούν αν κάποιος έχει επιτύχει ή όχι και ανάλογα νιώθουν αρνητικά ή θετικά συναισθήματα. Στη συνέχεια προβαίνουν σε αιτιακή απόδοση της επίδοσης, η οποία προκαλεί συγκεκριμένα συναισθήματα και προσδοκίες που επηρεάζουν τη μελλοντική απόδοση.

Πέρα από το εργαστήριο οι άνθρωποι αναλύουν έτσι τη συμπεριφορά τους;

Διαπροσωπικές σχέσεις και απόδοση.

Συχνά οι αποδόσεις επικοινωνούνται στις στενές σχέσεις για να επιτελεστούν διάφορες λειτουργίες όπως να δικαιολογηθούν, να συγχωρεθούν ή να εξηγηθούν συμπεριφορές.

Οι αποδόσεις χρησιμοποιούνται συνήθως στην αρχή αλλά και στο τέλος μιας σχέσης. Στη φάση της διατήρησης της σχέσης η ανάγκη για αποδόσεις είναι μικρή γιατί έχουν δημιουργηθεί σταθερές προσωπικότητες και σχέσεις.

Συχνά στις σχέσεις μπορεί υπάρχει σύγκρουση για την απόδοση ως προς ορισμένες συμπεριφορές.

Ικανοποιημένοι σύζυγοι κάνουν εσωτερικές αποδόσεις για θετικές συμπεριφορές και εξωτερικές για αρνητικές.

Οι γυναίκες κάνουν πιο συχνά αποδόσεις σε μια σχέση ενώ οι άντρες όταν η σχέση γίνεται δυσλειτουργική.

Σφάλματα και μεροληψίες στην κοινωνική απόδοση.

Το θεμελιώδες σφάλμα απόδοσης. Αναφέρεται στις περιπτώσεις που υπερεκτιμούμε τους εσωτερικούς παράγοντες ως αιτίες της συμπεριφοράς ενός ατόμου και υποτιμούμε τις εξωτερικές συνθήκες.

Το φαινόμενο μπορεί να οφείλεται στο γεγονός ότι ο «αυτουργός» και οι πράξεις του τραβούν περισσότερο την προσοχή του παρατηρητή από τα εξωτερικά αίτια.

Σημαντικό ρόλο επίσης παίζουν και οι πολιτισμικοί παράγοντες.

Το φαινόμενο αυτοργού-παρατηρητή.

Αναφέρεται στην τάση των ανθρώπων αν αποδίδουν τη δική τους συμπεριφορά σε εξωτερικά αίτια και τη συμπεριφορά των άλλων σε εσωτερικά αίτια.

Υπάρχει τάση να κάνουμε εσωτερικές αποδόσεις για κοινωνικά επιθυμητές συμπεριφορές παρά για κοινωνικά μη επιθυμητές συμπεριφορές.

Ο αυτοργός και η συμπεριφορά του τραβούν την προσοχή περισσότερο από ότι οι συνθήκες. Όμως ο αυτοργός δεν μπορεί να «δει» των εαυτό του να δρα και έτσι οι συνθήκες τραβούν περισσότερο την προσοχή του.

Οι αυτοργοί έχουν πολλές περισσότερες πληροφορίες για τη συμπεριφορά τους από ότι οι παρατηρητές.

Το φαινόμενο της ψευδούς ομοφωνίας. Οι άνθρωποι τείνουν να βλέπουν τη δική τους συμπεριφορά ως πιο τυπική και συνηθισμένη και ότι και άλλοι άνθρωποι κάτω από παρόμοιες συνθήκες θα έκαναν τις ίδιες πράξεις.

Το φαινόμενο αυτό μπορεί να οφείλεται στο ότι οι δικές μας απόψεις είναι περισσότερο προφανείς στις διαδικασίες γνωστικής επεξεργασίας και εκτοπίζουν εναλλακτικές ερμηνείες.

Πολλές φορές δικαιολογούμε την ορθότητα των απόψεων μας βασιζόμενοι σε μια υπερβολική αίσθηση ομοφωνίας.

Συνήθως συναναστρεφόμαστε με άτομα που έχουν τις ίδιες απόψεις με εμάς και έτσι έχουμε ένα αυξημένο αίσθημα ομοφωνίας.

Υπάρχουν κοινωνικές αποδόσεις που έχουν στόχο να προστατεύσουν ή να ενισχύσουν την αυτοεκτίμησης και την αυτο-εικόνα μας.

Η αυτο-ενισχυτική μεροληψία αποδίδει τις επιτυχίες μας σε εσωτερικά αίτια.

Κατά την αυτο-προστατευτική μεροληψία αποδίδουμε αποτυχίες σε εξωτερικά αίτια.

Όταν υπάρχει μεροληψία αποτελέσματος αποδίδουμε ευθύνες όχι με το είδος της πράξης αλλά με το μέγεθος των συνεπειών.

Η ψευδαίσθηση έλεγχου δηλώνει ότι οι άνθρωποι πιστεύουν ότι ελέγχουν τις καταστάσεις.

Κατά το σφάλμα της πίστης σε ένα δίκαιο κόσμο τα άτομα πιστεύουν ότι θετικά γεγονότα συμβαίνουν στους «καλούς» ανθρώπους και αρνητικά στους «κακούς».

Διομαδική απόδοση.

Πολλές φορές οι άνθρωποι προβαίνουν σε αποδόσεις που έχουν σχέση με τις κοινωνικές ομάδες στις οποίες ανήκουν οι άνθρωποι.

Η απόδοση ανάμεσα στις ομάδες συνήθως χαρακτηρίζεται από εθνοκεντρισμό. Οι θετικές συμπεριφορές της έσω-ομάδας αποδίδονται σε εσωτερικούς παράγοντες ενώ οι θετικές της έξω-ομάδας σε εξωτερικούς παράγοντες.

Το απόλυτο σφάλμα αυτό απόδοσης εμφανίζεται περισσότερο σε δυτικές κοινωνίες παρά σε μη δυτικές.

Οι αποδόσεις αντικατοπτρίζουν τις κοινωνικές σχέσεις όπως αυτές διαμορφώνονται στα συγκεκριμένα κοινωνικά πλαίσια.

Ο εθνοκεντρισμός στις διομαδικές σχέσεις μπορεί να οφείλεται σε τουλάχιστον δύο παράγοντες.

Η πρώτη εξήγηση είναι γνωστική. Η κοινωνική κατηγοριοποίηση προκαλεί προσδοκίες σύμφωνες με την κατηγορία που παίρνουν τη μορφή αναμενόμενων αποτελεσμάτων ή στερεοτύπων.

Η συμπεριφορά που είναι σύμφωνη με τα στερεότυπα αποδίδεται συνήθως σε εσωτερικούς παράγοντες.

Η άλλη εξήγηση βασίζεται στη θεωρία της Κοινωνικής Ταυτότητας. Επειδή οι άνθρωποι συμμετέχουν σε ομάδες που συνεισφέρουν θετικά στην αυτο-εικόνα τους έχουν συμφέρον να έχουν μια θετική εικόνα για την ομάδα στην οποία ανήκουν.

Οι κοινωνικές αναπαραστάσεις μας βοηθούν επίσης να αποδώσουμε αίτια σε συμπεριφορές.

Οι φήμες παρουσιάζουν ομοιότητες με τον τρόπο που αναπτύσσονται οι κοινωνικές αναταραστάσεις.

Έχει βρεθεί ότι στις φήμες το μόνο το αρχικό 30% της πληροφορίας διατηρείται.

Διαδικασίες της παραγωγής μιας φήμης: Σύμπτυξη (απαλείφονται λεπτομέρειες της πληροφορίας) , όξυνση (συγκεκριμένες λεπτομέρειες μεγαλοποιούνται και τους αποδίδεται έμφαση) και αφομοίωση (η φήμη παραποιείται σύμφωνα με προϋπάρχουσες μεροληψίες προκαταλήψεις κτλ).

Το επίπεδο του άγχους αυτού που ακούει τη φήμη έχει σχέση και με τη μετάδοση της φήμης και με την παραποίηση της ή όχι.

Θεωρίες συνομωσίας.

Οι θεωρίες συνομωσίας αποδίδουν φυσικές και κοινωνικές καταστροφές ή γεγονότα σε οργανωμένες δραστηριότητες ορισμένων κοινωνικών ομάδων που έχουν στόχο να εξουσιάσουν την ανθρωπότητα.

Συνήθως οι θεωρίες συνομωσίας προσπαθούν να εξηγήσουν πληθώρα γεγονότων.

Οι θεωρίες συνομωσίας συχνά είναι πολύ ανθεκτικές στις αντίθετες πληροφορίες.

Κοινωνικές αποδόσεις.

Άτομα που ανήκουν σε διαφορετικούς πολιτικούς χώρους τείνουν να αποδίδουν σε διαφορετικές αιτίες φαινόμενα όπως η φτώχεια ή η ανεργία.

Κλινικές εφαρμογές της κοινωνικής απόδοσης.

Ο «γνωστικός» χαρακτηρισμός των συναισθημάτων.

Τα συναισθήματα διαφέρουν γιατί τους αποδίδουμε διαφορετικό «γνωστικό χαρακτηρισμό».

Το αναθεωρημένο μοντέλο της Εκμαθημένης αδυναμίας.

Όταν κάποιος βιώνει συστηματικά αρνητικά γεγονότα τα οποία δεν μπορεί να ελέγξει αναπτύσσει μια αίσθηση «εκμαθημένης αδυναμίας».